

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

Черкаська обласна державна адміністрація

Всеукраїнська громадська організація «Туристична палата України»

**ТУРИЗМ І ГОСТИННІСТЬ В УКРАЇНІ:
СТАН, ПРОБЛЕМИ, ТЕНДЕНЦІЇ,
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

Матеріали I Міжнародної

науково-практичної конференції

(1–2 листопада 2012 р., м. Черкаси)

Черкаси

2012

УДК 338.48:332.14

ББК 65.43

Г 88

Відповідальні за випуск

Дроботова М.В., Новикова В.І.

Туризм і гостинність в Україні: стан, проблеми, тенденції, перспективи розвитку : матер. І Міжнар. наук.-практ. конф. (1–2 листопада 2012 р., м. Черкаси). – Черкаси : Брама-Україна, 2012. – 640 с.

У збірнику представлені статті вчених, молодих дослідників, представників туристського бізнесу, присвячені теоретичним і прикладним питанням туризму і готельно-ресторанної справи, маркетингу та менеджменту у сфері туризму і гостинності, економічним підходам до вирішення проблем у туризмі та готельно-ресторанній справі, інфраструктурі туризму, готельному та ресторанному бізнесу в Україні та за кордоном, кадровому забезпеченню туризму та готельно-ресторанної сфери, рекреаційним ресурсам регіонів України, туристському іміджу регіонів України.

*Рекомендовано до друку на засіданні
Вченої ради Черкаського національного університету
імені Богдана Хмельницького
(протокол № 1 від 28.08.2012 р.)*

<i>Шамара І.М.</i> Ресторанне господарство як складова інфраструктури туризму, тенденції розвитку	380
Секція 6. Кадрове забезпечення туризму та готельно-ресторанної сфери	386
<i>Гавриш Е.С.</i> Оценка профессионализма и соответствия компетенций персонала занимаемой должности на основе Венгерского метода	387
<i>Давидова О.Ю.</i> Роль персоналу в підвищенні якості послуг готельно-ресторанного господарства	391
<i>Кампов Н.С., Махлинець С.С.</i> Формування професійних якостей – важлива складова підготовки фахівців туризму	397
<i>Мархонос С.М., Турло Н.П.</i> Кадрове забезпечення туристичної сфери України	403
<i>Матвійчук Т.Д.</i> Особливості викладання навчальної дисципліни «Соціологія» для студентів напрямів підготовки «Туризм» та «Готельно-ресторанна справа»	407
<i>Міхо О.І.</i> Модель фахівця туристської анімації	412
<i>Половка С.Г.</i> Студентський туризм та оздоровлення молоді під час літньої навчально-польової практики в Українських Карпатах	418
<i>Степанець Н.П., Уварова Г.Ш.</i> Розвиток проектної діяльності у студентів – майбутніх фахівців туристичної сфери	424
<i>Щука Г.П.</i> Системний підхід до вирішення проблеми кадрового забезпечення в сфері туризму	429
Секція 7. Рекреаційні ресурси регіонів України	434
<i>Андрусяк Н.С.</i> Рекреаційні водні об'єкти Чернівецької області та їх використання для потреб рекреації	435
<i>Безуглий В.В., Курченко Д.О.</i> Природно-рекреаційні ресурси індустріальної області (на прикладі Дніпропетровщини)	441
<i>Белик Е.В.</i> Развитие курортных зон приморских территорий Запорожской области как вариант оптимизации территориальной структуры региона	447
<i>Вишневський В.І.</i> Рекреаційно-туристичні ресурси Десни та їх використання	453

Матвійчук Т.Д. (taras_xd@ukr.net)

Львівський інститут економіки і туризму

м. Львів, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «СОЦІОЛОГІЯ» ДЛЯ СТУДЕНТІВ НАПРЯМІВ ПІДГОТОВКИ «ТУРИЗМ» ТА «ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННА СПРАВА»

Постановка проблеми. Розвиток добробуту та безперервний поступ сучасного суспільства великою мірою залежать від того, наскільки у цьому суспільстві налагоджена та розвинута сфера послуг. Ось уже значний період часу поняття гостинності, туризму, толерантності є визначальними для інтерпретації рівня цивілізованості суспільств сучасного світу. Такий стан справ зовсім не випадково зумовив появу окремої сфери гостинності і, відповідно, потребу забезпечення ефективного функціонування цієї сфери висококваліфікованими фахівцями, всебічно освіченими експертами туризму. На даний час в Україні успішно проводиться навчання та вишкіл студентів за найрізноманітнішими напрямками підготовки, пов'язаними із туризмом загалом та сферою гостинності зокрема.

На мій погляд, одними з найбільш знакових, тобто таких, які всезагально та водночас з потрібною конкретністю представляють та супроводжують розвиток туризму в Україні є напрями підготовки «Готельно-ресторанна справа» та «Туризм», що належать до галузі знань «Сфера обслуговування».

Оскільки ці напрями підготовки є відносно новими та безперечно актуальними, можна констатувати, що рівень освітньо-кваліфікаційного, наукового, а також професійно-практичного наповнення їх цілком відповідає вимогам та умовам сучасного розвитку туризму.

Однак, я б хотів звернути увагу саме на особливості, пов'язані з викладанням навчальної дисципліни «Соціологія» для студентів напрямів підготовки «Туризм» та «Готельно-ресторанна справа». Тут мова йтиме про те,

на які акценти насамперед варто звертати увагу фахівців туристичної сфери (якими студенти безперечно є вже у процесі здобування освіти у відповідності до обраного напрямку підготовки) у контексті особливостей соціального середовища, взаємовпливів суспільних процесів на розвиток туризму, а також причинно-наслідкові впливи розвитку туризму на зміни в самому суспільстві.

Аналіз останніх публікацій і досліджень. С. Кузик, наводячи фрагмент декларації Манільської конференції з туризму, зазначає, що цим документом було проголошено наступне твердження: «...туризм варто тлумачити як діяльність, що посідає чільне місце в часопроведенні народів і безпосередньо впливає на соціальну, культурну, освітню, економічну та політичну сфери життя окремих держав і на їхні міждержавні відносини» [2, с. 22].

Як бачимо, туризм, чинники його розвитку та наслідки його функціонування на даному етапі розвитку людської цивілізації є інтегрованою у всі сфери суспільного життя ланкою соціальних відносин. Саме тому розуміння та наукове пояснення таких відносин є частиною загального «портрету» фахівця, що працює в туризмі.

У відповідності до освітньо-кваліфікаційної програми підготовки бакалаврів за напрямом «Готельно-ресторанна справа», навчальна дисципліна «Соціологія» відноситься до нормативних дисциплін гуманітарної та соціально-економічної підготовки, мета викладання якої (соціології) полягає у формуванні розуміння сутності соціального життя, соціальної структури суспільства, набутті навичок аналізу соціальних явищ і процесів [4, с. 24].

Реалізація такої мети, на мою думку, цілком можлива у випадку побудови навчального курсу у відповідності до змістових модулів цієї програми підготовки. Однак тут варто звернути особливу увагу на поняття соціологічної уяви, тобто вміння бачити суспільні процеси і явища не лише як їх учасник, а як «віртуальний» сторонній спостерігач, що суттєво розширює спектр та можливості адекватного їх сприйняття та аналізу. Це особливо важливо на рівні взаємодії «людина-людина», котрий (рівень) є «природним» для сфери туризму.

Бельгійський вчений Марсель Болль Де Баль в опублікованому А. Мельніковим інтерв'ю, описуючи свою подорож Штатами (автостопом та переганяючи автомобілі дилерів), зазначає, що «це значно більше сформувало мене як соціолога, ніж читання соціологічних книжок» [3, с. 163].

Тут варто зауважити, що використання цього формулювання жодним чином не заперечує важливість соціологічної літератури (котра у всіх без винятку випадках є потрібною і, часом, необхідною), а швидше навпаки, зосереджує увагу читача на тому, що соціологічна наука є безпосередньо поруч із людиною, яка перебуває, взаємодіє, переживає, відчуває у суспільстві.

Цікаво, що американський соціолог Дж. Віт (*Jon Witt*) у своїй книзі «*The big picture : a sociology primer*» у назві одного із підрозділів використовує формулювання «від наукової соціології до публічної соціології» [5, с. 257].

Саме таке розуміння соціології, на мою думку, найбільш корисно та потрібно брати до уваги при вивченні соціології спеціалістам, які не є соціологами, проте щоденна робота яких пов'язана із людьми та міжособистісним спілкуванням. Соціально-гуманітарна складова освіти фахівців туризму та готельно-ресторанної справи є не лише важливою, а й певною мірою визначальною.

У Законі України «Про туризм» (Розділ V, Стаття 27) зазначено, що «Наукові дослідження розвитку туризму проводяться з метою ... удосконалення професійної підготовки фахівців у сфері туристичної діяльності...» [1, с. 27].

Таке формулювання чітко підтверджує взаємозв'язок між дослідженнями розвитку туризму та удосконаленням професійної підготовки фахівців цієї сфери. Тут мова йде про перенесення результатів наукового дослідження сфери туризму безпосередньо до уваги студентської аудиторії.

Формулювання мети та завдань. Мета даної статті полягає у представленні нового погляду на особливості викладання навчальної дисципліни «Соціологія» для студентів напрямів підготовки «Туризм» та «Готельно-ресторанна справа», котрий полягає в збільшенні методологічно-

практичної складової соціологічної науки та в наданні можливостей студентах у межах вивчення соціології самостійно здійснювати соціологічних аналіз найрізноманітніших проявів сфери гостинності.

Завдання статті є своєрідним способом досягнення сформульованої мети та можуть бути представлені у наступній послідовності:

- представити можливості інтерпретації фахової складової напрямів підготовки «Туризм» та «Готельно-ресторанна справа», як таких, що невіддільні від системи взаємодії на рівні «людина-людина»;
- звернути увагу на те, що соціологія є наукою про реальність, а тому вивчатися повинна в реальному суспільному середовищі на прикладі повсякденної взаємодії індивідів та їх груп;
- запропонувати практичні рекомендації щодо того, яким чином зробити процес викладання соціології більш цікавим у навчанні та корисним у професійній діяльності студентів.

Виклад основного матеріалу дослідження. На мою думку, у процесі викладання навчальної дисципліни «Соціологія» для студентів напрямів підготовки «Туризм» та «Готельно-ресторанна справа» варто використовувати наступні можливості:

- формування соціологічної уяви студентів на конкретних прикладах функціонування туристичної сфери;
- акцентування особливої уваги на методологічному інструментарії соціологічної науки та можливостях його застосування для вивчення туризму;
- розробка та реалізація проєктів, пов'язаних із проведенням соціологічних опитувань туристів, експертних інтерв'ю із представниками галузі, соціометричних замірів у колективах готелів, ресторанів, студентських групах;
- надання можливості студентам самостійно формувати вектори використання та застосування знань із соціології у їхній професійній діяльності.

Висновки і перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. Відоме латинське прислів'я «*Docendo discimus*» українською мовою можна перекласти як «Навчаючи, вчимося». На мою думку, така фраза є своєрідним кредом викладацької діяльності, адже, справді, викладач в процесі співпраці із студентами в аудиторії отримує набагато більше знань, ніж може передати студентам. А тому, освітній процес є таким, яким постійно вдосконалюється (не лише через потребу, а за своєю суттю).

Сподіваюся, що основна ідея, викладена у статті є повністю зрозумілою та прийнятною для колег по академічній спільноті (як студентів, так і викладачів). І тому, сподіваюся на активну дискусію та обмін думками щодо «соціології в туризмі», який є основною перспективою подальших розвідок у цьому напрямі.

Література

1. Законодавство України про туризм і готельну справу [Текст]: збірник офіційних текстів законів станом на 3 вересня 2012 р. – К. : «Центр учбової літератури», 2012. – 242 с.
2. Кузик С. Теоретичні проблеми туризму: суспільно-географічний підхід : монографія [Текст] / Степан Кузик. – Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2010. – 254 с.
3. Мельніков А. Екзистенціальний поворот у сучасній соціології [Текст] / Андрій Мельніков // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2011. – № 2. – С. 160–177.
4. Освітньо-кваліфікаційна програма підготовки бакалавра за напрямом 6.140101 «Готельно-ресторанна справа» / Кол. авт. під заг. кер. А.А. Мазаракі. – К. : КНТЕУ, 2007. – 46 с.
5. Witt J. The big picture : a sociology primer / Jon Witt. – 1st ed. – McGraw-Hill. – 2007. – 310 p.

Наукове видання

**ТУРИЗМ І ГОСТИННІСТЬ В УКРАЇНІ:
СТАН, ПРОБЛЕМИ, ТЕНДЕНЦІЇ, ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

Матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції

(1–2 листопада 2012 р., м. Черкаси)

**Відповідальні за випуск
Дроботова М.В., Новикова В.І.**

Верстання Пальчак А.В.

Підп. до друку 24.10.2012 р. Формат 60x84 1/8.
Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman.
Друк ризографічний. Ум. друк. арк. 20,58.
Наклад 200 прим.

«БРАМА-УКРАЇНА». Видавництво.
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру видавців.
Серія ДК №1996 від 28.10.2004 р.
Україна, 18000, м. Черкаси, вул. Слави, 1, к. 24.
Тел: 0472/457002, 067/4701314.
E-mail: book_brama@ukr.net